

INTERVJU Sanda Puljiz Vidović,
ravnateljica goričkog Centra za djecu,
mlade i obitelj: **Važno je razlikovati dječji
sukob i vršnjačko nasilje** Nasilje ostavlja
posljedice na mentalno zdravlje posebno
kod djece u formativnim godinama kada su
vršnjaci jako važni /// Niz je znakova da
dijete trpi vršnjačko nasilje pa bi ih roditelji
trebali moći i znati prepoznati ///
Sprečavanje nasilja uvijek mora biti
sustavno i planski, u to trebaju biti
uključeni svi dionici u lokalnoj zajednici ///

Privatnost i upotreba kolačića

Sanda Puljiz Vidović Centar za djecu, mlade i obitelj vodi punih 20 godina / Foto: Privatna arhiva

Sravnateljicom Centra za djecu, mlade i obitelj **Sandom Puljiz Vidović** razgovaramo o vršnjačkom nasilju, ima li ga danas više nego ranije, zašto su djeca nasilna, kako prepoznati dijete koje doživljava nasilje, zašto je važno da roditelji ne budu popustljivi i mogu li se učitelji nositi s nasiljem u školama.

U posljednje vrijeme sve je više vršnjačkog nasilja. Mediji gotovo svaki tjedan izvještavaju o nekom slučaju. Gdje su uzroci tom nasilju i što se dogodilo s našom djecom?

Nasilja je uvijek bilo među djecom. Prema istraživanju UNICEF-a od prije 20 godina, kao najveći problem je istaknuto upravo nasilje među djecom. Tada je nastao i projekt „Stop nasilju među djecom“. Nasilje među djecom nije od jučer, nije od pandemije. Ono što bih rekla da se u odnosu na ranije razdoblje, sigurno povećalo **elektroničko nasilje**. Naprosto zato što se u to vrijeme nismo toliko služili internetom, društvene mreže još nisu postojale, nije bilo WhatsAppa. Danas smo osjetljiviji na nasilje, roditelji su osjetljiviji, prijavljuju više, više reagira Centar za socijalnu skrb, policija... Prije je bilo manje reakcija.

Kada sam ja bila mlada nitko nije zvao policiju ako bi se djeca potukla ili bi netko nekoga maltretirao. Sada smo puno osvješteniji, mediji puno više o tome pišu, a mi svi više pratimo medije. Često postoji dojam da je nasilja puno više, a zapravo je pitanje ima li ga zaista više. Ali to ne znači da ga nije previše. Neka istraživanja govore da u svim zemljama zapadne civilizacije vršnjačko nasilje **doživljava između 15 i 20 posto djece**. Mi spadamo u one zemlje gdje je nešto više nasilja, ali se uklapamo u te brojke.

Kada se dogodi vršnjačko nasilje, Centar za djecu, mlade i obitelj je mjesto gdje će neki roditelji i djeca potražiti pomoć. Dolazi li kod vas samoinicijativno ili ih upućuju druge institucije, kao što je recimo Centar za socijalnu skrb, policija i drugi?

Prvo bih htjela pojasniti termine. Često se govori nasilnik i žrtva, to je etiketiranje koje ne daje mogućnost za promjenu ponašanja. Mi imamo jednu grupu djece koja čine nasilje i grupu koja doživljavaju nasilje. Primjerenije je reći dijete koje je doživjelo nasilje i dijete koje se nasilno ponašalo. Ako je dijete doživjelo nasilje, s njim se radi, radimo mi, rade i druge

Privatnost i upotreba kolačića

institucije, naročito ako je prijavljeno. Uključuje se Centar za socijalnu skrb, policija, radi se i u školi... Ako se dogodila prijava. Ono što se nama često dogodi je to da radimo s djecom koja doživljavaju nasilje a da to nasilje nije uopće prijavljeno, da to dijete nikome nije reklo.

Ako imamo saznanja o vršnjačkom nasilju, mi imamo obvezu to prijaviti. Isto tako radimo s onima koji provode nasilje. U situaciji kada se događa nasilje među djecom, treba se raditi sa cijelim razredom. Sada sve goričke škole imaju psihologa i oni to rade po razredima, a mi smo im neka vrsta pomoći.

Mogu li nastavnici prepoznati nasilje u razredu, školi? Koliko su educirani, treba li im pomoć da bi se mogli nositi s nasiljem među djecom?

Nastavnici nisu dovoljno educirani, izuzetno je važno njih uključiti. Neka istraživanja pokazuju i kada se dogodi nasilje među učenicima da nastavnici u velikom postotku ne reaguju. Ne reaguju iz dva razloga. Jedan razlog jer taj što nisu educirani, ponekad ni ne prepoznaju nasilje... Druga stvar je kada se nasilje dogodi, osjećaju se zbunjeno, nesigurno, nisu sigurni trebaju li oni reagirati ili ne. Tu im treba podrška i edukacija. Treba reći da se nasilje među djecom značajno smanjuje kada su prisutni odrasli. Tu je važna uloga dežurnih nastavnika. Ne može dežurni nastavnik ući u svaki wc, ali kada se zna da škola ima organizirana dežurstva, da nastavnik obilazi školu, smanjuje se šansa da se nasilje dogodi.

Kako roditelji mogu prepoznati da je njihovo dijete doživljava nasilja odnosno da čini nasilje nad drugom djecom?

Dijete koje doživljava nasilje ima različite posljedice. Ako se dugotrajno događa nasilje to može imati posljedice i kasnije za život, osoba može biti depresivna s manjkom samopouzdanja. Ako roditelj vidi da dijete dolazi s masnicama, potrganom odjećom, traži više novca, to su jasni **vidljivi znakovi nasilja**. Dijete počinje izbjegavati školu, ne pozivaju ga na rođendane, ima psihosomatske tegobe, boli ga trbuh, glava, pada školski uspjeh. Sve su to pokazatelji da se nešto događa.

Dijete s **niskim samopouzdanjem** ili dijete koje je drugačije vrlo je često meta. Ako je dijete po bilo čemu drugačije veća je šansa da bude meta, da mu se rugaju. Pozivam roditelje da prate svoju djecu, da nauče prepoznavati znakove koji su vidljivi. Razgovarajte i

slušajte djecu, kroz zajedničke aktivnosti pričajte s djecom, slušajte što im se događa u školi, pitajte ih kako se osjećaju, što misle o nekom događaju...Kroz razgovor se puno toga može doznati.

Postoje li razlike u vašem načinu rada prema djeci koja su doživjela nasilje i onoj koja ga čine?

Mi u Centru radimo na različite načine s djecom koja su doživjela nasilje i onima koji ga provode. Karakteristika djece koja doživljavaju nasilje je da obično imaju lošu sliku o sebi, nisko samopouzdanje, na neki način su slabiji i s njima se radi na jačanju socijalnih vještina i samopouzdanja. Vrlo često odrasli, a posebno roditelji, naprave logičnu grešku, a to je da idu zaštititi to dijete. Meni je logično da roditelj želi zaštititi zlostavljano dijete i umjesto njega urediti stvari. Međutim, to nije dobro iz dva razloga. Jedan razlog je taj što poručuju djetetu da se ne zna sam brinuti o sebi, ti ne možeš pustiti mene, ja ću to riješiti. Druga stvar je da im ne daju priliku da nauče kako se brinuti za sebe, kako se izboriti za sebe. Takvo dijete ako se nauči suprotstaviti, pa makar nespretno na početku jako naraste u svojim očima. Mi s takvom djecom radimo socijalne vještine i to u grupi jer u grupi vršnjaka djeca najbolje uče socijalne vještine i stječu samopouzdanja i samopoštovanje.

A što djecom koja čine nasilje?

Djeca koja čine nasilje, s njima se može raditi na samopoštovanju, ali s njima je važno raditi na **razvoju empatije**. Naime, ta djeca to rade jer ih ne zanima kako se drugo dijete osjeća. Važno je ući u tuđe cipele i prepoznati kako se to dijete osjeća. Ta djeca su obično impulzivnija, fizički jača, moćnija. S njima radimo na regulaciji agresivnosti i smanjivanju impulzivnog ponašanja.

Kako dijete postaje nasilno? Jel to nešto s čime se rađa, koliko utječe odgoj, sredina u kojoj živi?

Osobine ličnosti su rezultat nasljeđa i okoline, a važna je i interakcija ta dva faktora. Ako imamo dijete koje je talentirano za slikanje i to voli raditi, dobiva odlične reakcije okoline, svi mu se dive, to će dijete sve više slikati jer svi volimo biti uspješni. Isto tako djeca koja rade nasilje su kombinacija temperamenta, a temperament su osobine koje nasljeđujemo.

Netko je impulzivniji, ljudi koji su energični njih možemo doživljavati kao agresivnije. Imate djecu koja su težeg temperamenta i roditelji se s njima više muče nego s djecom koja su blaga, mirna, s kojima se lakše izlazi na kraj i tu može krenuti neka komplikacija. S djecom koja su energičnija treba više raditi, oni češće iscrpe roditelje, učitelje... Dakle, to je jedna stvar, a treba znati da roditelji nikada nisu jednaki prema svojoj djeci. Roditelji često štite dijete koje je ranjivije što je prirodno.

Druga stvar su okolinski faktori. Ako dijete doživljava nasilje u okolini, bilo da gleda nasilje u obitelji bilo da je u društvu puno nasilja, to dijete dobiva poruku da se s nasiljem rješavaju stvari. Okolina je jako važna. Takvo dijete uči da je važno dominirati, da je važna moć, da je važno biti drugima na neki način nadređen i kontrolirati druge. Takva djeca nemaju prilike naučiti razviti empatiju i tu se opet vraćam na ekrane. Djeca koja su stalno na ekranima ne mogu razvijati empatiju prema drugima preko ekrana. I mi u Centru puno radimo na razvoju empatije, kontroli agresivnog ponašanja i jasnim pravilima. Ako se ponašaš nasilno onda ćeš imati posljedice. Dijete treba znati koja će to biti posljedica, a ona ne smije biti ponižavajuća.

Mi odrasli smo modeli djeci i mladima, kako se mi ponašamo jedni prema drugima to djeca uče i upijaju. Ako su roditelji empatični onda će i djeca biti empatična prema drugima. Govorimo o dvije skupine djece, jedni koji rade nasilje i drugi koji doživljavaju nasilje, ali treba spomenuti i najveću skupinu djece a to je tzv. **šutljiva većina**. Oni najčešće šute i na taj način sudjeluju u nasilju. Šute zato jer se boje da će i oni nastradati, jako je važno raditi s njima da oni uče reagirati, da kažu učitelju da se dogodilo nasilje, da traže i inzistiraju od odraslih da reagiraju.

U prošloj školskoj godini organizirali ste radionice po goričkim školama na kojima ste govorili upravo o vršnjačkom nasilju. Kakav je bio odaziv, što kažu roditelji i djeca?

Organizirali smo tribine i predavanja na temu nasilja među djecom. S time nastavljamo i u ovoj školskoj godini. Proširili smo temu jer je nasilje među djecom usko vezano uz mentalno zdravlje. Ono što smo organizirali po školama su **interaktivna predavanja za roditelje i učitelje** na temu mentalnog zdravlja djece i mlade. U nekim školama bio je vrlo veliki interes i zato nastavljamo dalje. Nasilje ostavlja **posljedice na mentalno zdravlje** posebno kod djece u formativnim godinama kada su vršnjaci jako važni.

Roditelji ponekad prezaštitnički reagiraju pa i najbezazleniji dječji sukob proglašavaju nasiljem. Možete li pojasniti koja je razlika između sukoba i nasilja među djecom?

Djeca su se oduvijek sukobljavala, sukob je sastavni dio života, nekad se čak potuku. To nije dobar način rješavanja problema, to nije poželjno ponašanje jer se djeca tek uče rješavati sukobe. Zlostavljanje je specifična vrsta ponašanja koje ima svoje karakteristike. To je zbroj namjernih negativnih postupaka. Tu postoji želja da se nekog povrijedi, imamo i nasilno ponašanje prema drugoj osobi koju se želi povrijediti. Nasilje je usmjereno na jednu osobu dulje vrijeme bilo da to radi jedan učenik ili više njih i to u smislu da je netko moćniji i jači od žrtve nasilja. Postoji nesrazmjer snaga između te dvije strane, u pravilu se nasilje ponavlja, odnosno obično duže traje. Onaj koji se ponaša nasilno osjeća se moćno i to mu je dobro, a osoba koja trpi nasilje osjeća se potlačeno, jako loše. I tu je razlika između sukoba i nasilja.

Trebamo li pustiti da djeca sama riješe sukobe bez uplitanja roditelja?

Tako je, kada je sukob u pitanju, dobro je da djeca to riješe sami. Puno sam puta vidjela kako se roditelji miješaju u dječji sukob, zvone na vrata i pokušavaju umjesto djeteta riješiti neke situacije. Tu bi se roditelji trebali držati po strani. Ako se zaista dešava nasilje i zlostavljanje onda je dužnost svih odraslih osoba da reagiraju, a to znači roditelja, učitelja i slučajnih prolaznika. Važno je prepoznati razliku između sukoba i nasilja. Roditelji se ne trebaju miješati kada se posvađa dvoje prijatelja, to nema smisla. Pustite djecu neka to riješe.

Trebaju li roditelji nadzirati što im djeca rade na internetu, društvenim mrežama kako bi ih zaštitili?

Apsolutno! Prvo, manja djeca ne bi smjela biti na društvenim mrežama, prerano su izloženi društvenim mrežama, prerano su izloženi ekranima, previše su na ekranima. Na svim tim društvenim mrežama dostupni su različiti sadržaji koji ih mogu jako uznemiriti i zato je jako važno da to roditelji kontroliraju. Kada su djeca starija to je teže kontrolirati, ali svakako vodite računa što djeca rade na društvenim mrežama.

Kada bi bilo prihvatljivo da dijete dobije mobitel, u kojem razredu?

Mišljenja sam da im mobitel treba dati što kasnije i da su što manje na ekranima. Imate roditelje koji cijelu osnovnu školu djetetu ne daju mobitel. Vidjela sam da neki roditelji nabavljaju starije modele mobitela bez interneta tako da dijete može nazvati ako treba kada ide u školu ili se vraća. Neki roditelji isključe pristup internetu. Teško je odrediti dobnu granicu, ali ono što podržavam je da djeca ne dobivaju nikakve skupe mobitele. Ne trebaju im mobiteli s igricama koje im odvlače pažnju. Danas imamo ozbiljan problem, a to je ovisnost o ekranima djece u vrlo ranoj dobi. To je odgovornost roditelja.

Dugo vodite Centar za djecu, mlade i obitelj, punih 20 godina, od početaka rada. Koliko su se za to vrijeme promijenila djeca? S kojima problemima su vam dolazila djeca ranije, a s kojima danas?

Rekla bih da se puno toga promijenilo. Iz perspektive Centra mogu reći da su djeca prije 15-20 godina i danas jako drugačija. Možda je najvažniji razlog ekrani i društvene mreže odnosno razvoj tehnologije koja tada nije postojala. Život na ekranima danas je sastavni dio života djece i mladih. Mi danas nudimo programe na tu temu. Imamo **Medijski podsjetnik za roditelje** po dobnim skupinama djece i sve više se time bavimo jer je to izuzetno potrebno. Druga stvar koju smo primijetili je da su roditelji popustljiviji nego prije 15-20 godina. I onda je bilo roditelja koji su previše zaštićivali djecu, to je sada već postala epidemija. Jedan autor je to nazvao **epidemijom popustljivog odgoja**. To isto dovodi do toga da djeca nisu dobro, dovodi do problema s mentalnim zdravljem.

Djeca su danas loše i zbog tih faktora, ali i pandemije koja je ostavila velike posljedice, a imali smo i potres. Zbog svega toga djeca nisu dobro. Djeca imaju problema s mentalnim zdravljem. To nije samo problem Hrvatske nego cijelog zapadnog svijeta. Djeca koja su već bila ranjiva i načeta, njih je to dodatno uzdrmalo. Imamo puno više djece i mladih s anksiozno-depresivnim poremećajima, imamo puno više samoozljeđivanja. Po našem iskustvu dobna granica problema s mentalnim zdravljem, suicidalnim idejama i samoozljeđivanjem se snižava. To je ono što jako uočavamo.

Možemo li reći da su odrasli poprilično odgovorni za nasilje među djecom?

Roditelji danas previše zaštićuju djecu, ne postavljaju granice pa djeca koja zlostavljaju vrlo često imaju doma roditelje koji su nezainteresirani, nema pravila, nema empatije. S druge strane, djeca koja doživljavaju nasilje su prezaštićena i ne znaju se braniti. Ako je u pitanju nasilje među djecom svakako treba uključiti i odrasle, roditelje, učitelje, osoblje u školi,

Privatnost i upotreba kolačića

zapravo bi bilo idealno da je to projekt u kojem su uključeni svi. Mi možemo raditi s djecom na temi nasilje, ali djeca svakodnevno vide nasilje oko sebe, u prometu, na nogometnim stadionima, vide nasilno ponašanje među odraslima. Mi smo njima model, oni od nas to uče.

Sprečavanje nasilja uvijek mora biti sustavno i planski, u to trebaju biti uključeni svi dionici u lokalnoj zajednici, na znanstvenim temeljima. Važne su i kontrole da se oko škole navečer prošeta policija, da nastavnici dežuraju u školama, da učenici znaju da će imati posljedice ako se nasilno ponašaju. Sve su to elementi koji i te kako utječu na smanjenje pojavnosti nasilja među djecom. Djeca će se ponašati nasilno ako mogu i ako nema posljedica za takvo ponašanje. Posljedice ne smiju biti fizičko kažnjavanje. Trebaju postojati granice i pravila i u školi i u obitelji da ako dijete nešto napravi da onda ima neku posljedicu. Ako se dijete ponaša nasilno u školi dobit će ukor. Tada roditelji trebaju promisliti zašto je dijete dobilo ukor.

Bez obzira na negativne primjere velika većina zaposlenih u obrazovnim ustanovama predano radi svoj posao. Kako povećati povjerenje roditelja prema njima?

Mislim da je važno raditi na poboljšanju komunikacije između roditelja i institucija, prvenstveno škole, da jedni u druge imaju više povjerenja. Često se među roditeljima stvara osjećaj da u vrtićima i školama rade ljudi koji su nekompetentni, u medijima se „vade” samo negativni primjeri i slučajevi, a u stvarnosti uopće nije tako. Najveći broj ljudi u odgojno-obrazovnim institucijama dobro i predano radi svoj posao, čak i ako nanesu nepravdu nekom djetetu, to najčešće nije namjerno niti svjesno. A roditelji moraju biti svjesni da se u školi djeca uče i životnim vještinama koje će im itekako trebati u životu. I zato je važno raditi na pojačavanju suradničke komunikacije i nadam se da ćemo krenuti u tom smjeru.

Tekstove iz serijala **”Vršnjačko nasilje i vaše dijete”** možete pročitati na sljedećim linkovima:

Postaje li vršnjačko nasilje sve okrutnije: Zlostavljanja je najviše među učenicima 4. i 8. razreda osnovne škole, a 71% učitelja ne reagira

Ispovijest Velikogoričanke čiji je sin bio žrtva vršnjačkog nasilja: Živimo u noćnoj mori u kojoj neki pomažu, neke nije briga, a “požar gasimo“ tabletama

INTERVJU Helenca Pirnat Dragičević, pravobraniteljica za djecu: Vršnjačko nasilje ne bi trebale rješavati društvene mreže niti "ulica"

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti u elektroničkim publikacijama Agencije za elektroničke medije.

✉ Subscribe ▼

Poveži se sa

Budite prvi koji će komentirati!

B **I** **U**   **[+]**

0 KOMENTARI

POVEZANE PRIČE